

ส่วนที่ 4

ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ :
เวที “การบูรณาการ
กลไกการพัฒนาสังคม
และสวัสดิการสังคม”

การประชุมเชิงปฏิบัติเวที “การบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม” ในพื้นที่ภาคใต้ ณ โรงแรมเมืองลิเกอร์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ 12-13 พฤษภาคม 2552 เป็นการประชุมเพื่อค้นหาแนวทางการบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการ รูปแบบของกิจกรรมนอกจากจะมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคมเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทพื้นที่ภาคใต้

คณะวิทยากรได้จัดแบ่งผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ อันได้แก่ กลุ่มที่ 1. กลุ่มแผนแม่บทชุมชน อันประกอบด้วย จังหวัดนครศรีธรรมราช สตูล สงขลา พัทลุง และกลุ่มที่ 2. กลุ่มสวัสดิการชุมชน อันประกอบด้วย จังหวัดชุมพร ตรัง ภูเก็ต และปัตตานี วัตถุประสงค์ในการประชุมกลุ่มย่อยคือ เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้ค้นหาแนวทางร่วมกันในการบูรณาการการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมในพื้นที่ ผ่านการระดมความคิด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่หลากหลายในประเด็นกิจกรรมร่วมที่คล้ายคลึงกัน โดยมุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น (Active Participation) ในการสะท้อนแนวคิดมุมมองจากลักษณะกิจกรรมที่คล้ายกันผ่านมุมมองและประสบการณ์ที่ต่างกัน

คณะวิทยากรได้กำหนดประเด็นหลักในการหารือภายในกลุ่มย่อยทั้งสองไว้ตามลำดับคือ

1. การนิยามความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมหรือสิ่งใด ที่อยากให้เกิดขึ้นในพื้นที่
2. แนวทาง/วิธีการที่จะทำให้สิ่งใด เกิดขึ้น
3. ความต้องการการสนับสนุนจากภายนอก

ที่ประชุมกลุ่มย่อยทั้งสามกลุ่มได้สรุปประเด็นสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสังคมและการบูรณาการงานด้านการพัฒนาและการจัดสวัสดิการไว้ดังนี้

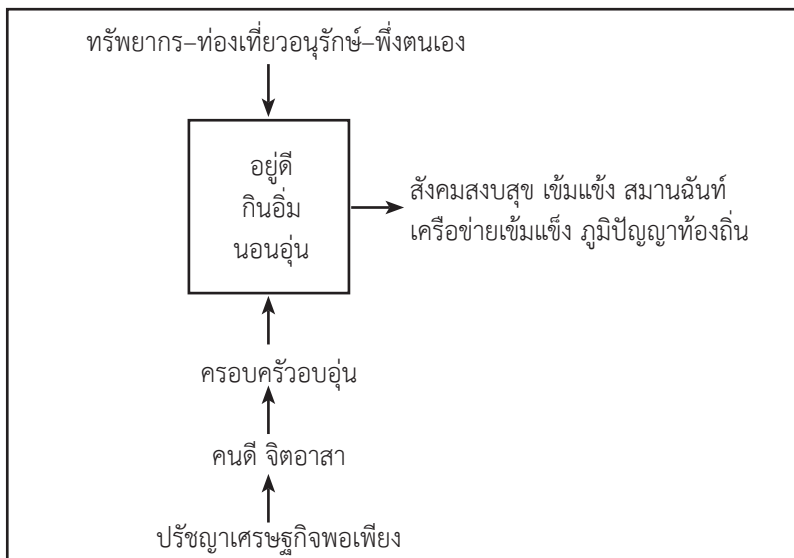
ผลการประชุมกลุ่มที่ 1 “แผนแม่บทชุมชน”

กลุ่มแผนแม่บทชุมชน ประกอบด้วยจังหวัด นครศรีธรรมราช สตูล สงขลา พัทลุง ได้ประชุมหารือร่วมกันภายในกลุ่ม โดยมีผลการประชุมที่น่าสนใจ ดังนี้

1. สิ่งดีๆ ที่อยากให้เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ คือ

- ครอบคลุมรอบอุ่น
- ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ลุ่มน้ำ ทะเลสาบ และสิ่งแวดล้อม
- อยากให้คนคิดดี ทำดี สืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
- นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิต
- คนมีจิตอาสา เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ
- สังคมปลอดจากยาเสพติด
- สังคมสงบสุข สมานฉันท์
- อยู่ดี กินอิ่ม นอนอุ่น
- ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- เชื่อมร้อยเครือข่าย
- การพึ่งตนเองได้ของคนชุมชน
- พัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่

เป้าหมายสำคัญที่ทางกลุ่มต้องการก็คือ ความอยู่ดีกินดีในความหมายของ “การกินอิ่ม นอนอุ่น” ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี มีความสงบสุข สมานฉันท์ โดยเริ่มจากครอบครัวที่ดี มีความอบอุ่น คนในสังคมเห็นประโยชน์ส่วนรวม มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นที่การพึ่งตนเองและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเห็นคุณค่า

2. แนวทางที่จะร่วมกันสร้างสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้น ทำได้อย่างไร

- ร่วมกันทำบัญชีครัวเรือน
- สำรวจข้อมูลครัวเรือน
- ลดรายจ่ายของครอบครัว : รู้จักตัวเอง
- จัดระบบข้อมูล เพื่อจำแนกปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหา ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- ร่วมกันเปิดเผย ไม่ปิดบังข้อมูลระดับครัวเรือน ตำบล อำเภอ จังหวัด
- ภาศึทุกภาคส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและสร้างโอกาส/สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนา นำแผนแม่บทชุมชนเข้าสู่แผนปฏิบัติการหรือนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ และทุกภาคส่วน
- เปิดพื้นที่ให้นักการเมืองท้องถิ่น ภาศึภาคประชาชน สร้างความเข้าใจร่วมกันในด้านตารเมืองภาคพลเมือง

3. ควรมีการสร้างความร่วมมือหรือประสานงานกับหน่วยงานใด และจะเสริมหนุนกันอย่างไร

อปท. + ท้องถิ่น + ท้องที่ (เป็นการประสานการทำงานระหว่างภาคีในและนอกพื้นที่)

- ข้อมูล
- งบประมาณ
- คน
- หน่วยงานของรัฐ
- ร่วมมือกัน
- ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล ร่วมรับประโยชน์
- พัฒนาเครือข่ายให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง ด้วยความ “จริงจังและจริงใจ”

ผลการประชุมกลุ่มที่ 2 “สวัสดิการชุมชน”

กลุ่มสวัสดิการชุมชน ประกอบด้วยจังหวัด ชุมพร ตรัง ภูเก็ต ปัตตานี ซึ่งได้ร่วมกันหารือในประเด็นที่วิทยากรกำหนดไว้ โดยได้ข้อสรุปดังนี้

1. สิ่งดีๆ ที่อยากให้เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ คือ

- คิดดี ทำดี จริงใจ ต่อกันและกัน มีการสืบทอดการทำงานรุ่นสู่รุ่น รวมไปถึงการรักษาระเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป
- กระจายแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ และเกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง
- สังคมมีผู้ให้มากกว่าผู้รับ มีความสงบสุข สมานฉันท์

2. แนวทางที่จะร่วมกันสร้างสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้น ทำได้อย่างไร

- คนได้ต้องพึ่งตนเองก่อน ก่อนจะพึ่งคนอื่น
- รู้จักตนเอง มีการทำบัญชีครัวเรือน เห็นครอบครัวของตัวเองก่อน ก่อนที่จะไปสร้างหรือแนะนำครอบครัวอื่น

- มีการจัดระบบข้อมูล เพื่อจำแนกปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญห ภายใต้งานคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- ร่วมกันเปิดเผยข้อมูล ไม่ปิดบังข้อมูลในทุกระดับ

- สร้างเวทีภาคประชาชน ยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น ทุกหน่วยงานมีการ ทำงานร่วมกัน สร้างโอกาสการมีส่วนร่วมจากประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง ต่อเนื่อง จริงจัง จริงใจ

- การพัฒนาชุมชนที่จะเกิดขึ้นต้องเกิดจากชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการ พัฒนาเอง ไม่ใช่การสั่งการที่มาจากเบื้องบน

นอกเหนือไปจากสิ่งดีๆ และแนวทางการพัฒนาที่อยากให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ภาคใต้แล้ว ทางกลุ่มที่ 2 ได้วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการทำงานด้านการ พัฒนาสังคมที่เกิดขึ้นว่ามีสาเหตุมาจากอะไร โดยวิเคราะห์ถึงการทำหน้าที่ของ หน่วยงานภาครัฐในลักษณะที่ว่า **จุดอ่อนของรัฐคือทำเฉพาะเรื่อง จบคือจบ** กล่าวคือมองว่ากิจกรรมการทำงานของรัฐมักเป็นขาดความต่อเนื่องและไม่ยั่งยืน ทำให้การพัฒนาสังคมเป็นการทำงานเฉพาะประเด็นที่เน้นการแก้ไขปัญหา เฉพาะหน้ามากกว่าการทำงานที่เน้นการพัฒนาที่เป็นการลงทุนสร้างสังคมที่ต้อง ใช้เวลาและทรัพยากรที่เพียงพอและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ทางกลุ่มที่สองยังได้วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสังคมที่ควร จะเกิดขึ้น โดยมองว่าการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ต้องมองไปที่คุณค่ามากกว่ามูลค่า เพราะสิ่งที่สำคัญกำลังให้ความสำคัญก็คือ มูลค่าเชิงวัตถุมากกว่าคุณค่าที่รวมถึงไป ถึงความดีงาม จริยธรรมทางจิตใจและการกระทำ เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วย เหลือกัน เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นคุณค่าที่ดีงามและอยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน

สรุปภาพรวมการประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีภาคใต้

ภาพรวมผลการการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ทั้งสองกลุ่มได้แสดงทัศนะ ต่อการพัฒนาสังคม ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. ข้อคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสังคม มีข้อสรุป เหมือนกันตรงที่ว่า การพัฒนาต้องเริ่มที่ตัวเรา เราต้องรู้ว่าเราต้องการอะไร เรา กำลังพูดถึงชีวิตจริงๆ ของการพัฒนาที่ต้องระเบิดจากข้างใน ต้องมีความดีงาม

มีหลักธรรมในการพัฒนา มีระบบคุณค่าในการพัฒนา เพราะระบบคุณค่าในการพัฒนาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเปรียบเสมือนปีศาจร้ายที่หลอกหลอน เพราะเป็นการใช้กำลังที่มากกว่าของคนที่มีอำนาจ ในการดูดซับทรัพยากรท้องถิ่นขึ้นมา เป็นการพัฒนาของคนที่มีอำนาจ จึงเกิดภาวะมือใครยาวสาวได้สาวเอา แต่สิ่งที่ประทุมได้อภิปรายร่วมกัน เป็นการพูดถึงการพัฒนาที่เน้นหลักคุณธรรม เอาหลักความเชื่อทางศาสนา ความดี ความจริงมาเป็นหลักพื้นฐานในการพัฒนา ซึ่งทำให้รู้จักมองเพื่อนมนุษย์อย่างมีคุณค่า เคารพเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ก่อให้เกิดจิตใจที่งาม

สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ การพัฒนาของทุกกลุ่มไม่มีกลุ่มใดพูดถึงเรื่องเงินเป็นปัจจัยสำคัญ หากแต่กล่าวถึงการพัฒนาคนต้องพัฒนาที่จิตใจ ความคิดมากกว่าพัฒนาทางวัตถุ การที่จะได้ซึ่งสิ่งที่มีมูลค่าโดยละเลยคุณค่าที่แท้จริง

2. การพัฒนาต้องเริ่มจากจุดเล็กไปสู่จุดใหญ่ เป็นการระเบิดจากข้างในต้องขยายออกจาก โดยเริ่มจากครอบครัว เครือญาติ ชุมชน สังคม ที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งในลักษณะการกำหนดแนวทางการพัฒนา การกำหนดกติกา และร่วมปฏิบัติอย่างไม่รอคอย พัฒนาเป็นระบบ จากตัวเรา สู่กลุ่ม สู่จังหวัด สู่ระดับภาค ต่อไป

การพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมที่ต้องระเบิดจากข้างในนั้น เป็นการสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องไม่ใช่เพียงการพูดถึงเพียงแค่การเข้ามาเป็นสมาชิก การเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน แต่ต้องหมายถึงการมีค่านิยมที่ถูกต้อง ตามหลักธรรม มีแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง รู้ว่ากำลังจะพัฒนาอะไร ฉะนั้น ภาพของการระเบิดจากข้างในจึงเป็นสิ่งที่ชัดเจนมาก เพราะการระเบิดไม่คอยใคร ดังนั้น การพัฒนาจึงอยู่ที่ตัวเราเพราะเรารู้อยู่เสมอว่าเรากำลังจะพัฒนาอะไรอย่างไรอย่างไม่รอคอย

3. การพัฒนาต้องเน้นการส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนกล่าวคือ การพัฒนาที่พูดถึงนั้นไม่ได้หมายถึงว่ารัฐจะเข้ามาทำอะไร จะมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร (ที่มาจากภายนอก) แต่เรากำลังพูดถึงชีวิตจริงว่า ลูกของเราต้องเป็นอย่างไร สังคม บ้าน ทรัพยากรในพื้นที่ต้องเป็นอย่างไร และสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทุกกลุ่มพูดถึง คือหลักธรรมในการพัฒนา เราพัฒนาสังคมเพราะเราอยากเห็นสังคมที่ดีงาม แตกต่างจากนักการเมืองที่มองเรื่องผลประโยชน์เป็นสำคัญโดยไม่คำนึงถึงหลักธรรม

4. การพัฒนาต้องเน้นการพึ่งพิง พึ่งพาตนเองเป็นหลักสำคัญ โดยที่ประชุมได้เน้นคำพูดที่ว่า “เราไม่เคยสร้างฝันให้ตัวเอง เราไม่รอโอกาสหรือให้ออกาสมาหาเรา” นอกจากคำพูดดังกล่าวแล้ว ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงออกซึ่งความต้องการที่จะพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง โดยเน้นว่าสิ่งที่กำลังดำเนินการในพื้นที่ไม่สามารถสื่อสารให้สังคมภายนอกได้รู้และเข้าใจในการกระทำได้ ดังนั้นควรมีเครื่องมือในการทำงานด้านการพัฒนาที่จะช่วยสรุปความรู้การทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถอดบทเรียนที่ควรเป็นสิ่งที่ได้รับการส่งเสริม เพื่อเรียนรู้ตนเองและสื่อสารกับสังคมภายนอกได้มากยิ่งขึ้น

5. การทำงานด้านการพัฒนาแนวใหม่ที่จะเกิดขึ้นต้องเป็นการสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความสัมพันธ์และความเข้าใจในการทำงาน เพราะการสร้างความร่วมมือที่ผ่านมานั้นมักหมายถึง การร่วมคิด ร่วมกันปฏิบัติ วางแผน ติดตามประเมินผล และรับผลประโยชน์ร่วมกัน นั่นเป็นความหมายที่เรามักคุ้นเคย แต่การทำงานที่จะเกิดขึ้นต่อไประดับภาคนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนความร่วมมือ ต้องสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจต่อกัน ฉะนั้นภายหลังจากประชุมชนในครั้งนี้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นการทำงานในระดับที่มากกว่าการทำงานในพื้นที่ของตน ต้องสร้างความเชื่อใจและไว้วางใจต่อกัน เพราะสิ่งนี้จะเป็พลังสำคัญที่จะทำให้เกิดการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตาม ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาสังคมภาคใต้ต่อไป

6. แนวทางการพัฒนาสังคมที่เกิดขึ้นต่อไปจะยั่งยืนหรือไม่ ส่วนสำคัญขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านตัวบุคคลที่ต้องมีการสร้างผู้นำหรือแกนนำรุ่นใหม่ ซึ่งทุกกลุ่มได้พูดถึงการพัฒนาผู้ก่อการดี หมายถึงเราต้องสร้างเยาวชน คนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาสืบทอดการทำงานของเราต่อไป

7. กระบวนการทำงานพัฒนานั้นต้องมีการทบทวนรูปธรรม การติดต่อความร่วมมือในการทำงานให้ชัดเจน หลายกลุ่มกล่าวถึงการเชื่อมโยงการทำงาน การบูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลการพัฒนาในพื้นที่ที่ต้องการจัดการข้อมูลชุมชน มีการถอดบทเรียนอยู่เสมอเพื่อให้ข้อมูลที่เท่าทันต่อปัจจุบัน ซึ่งประเด็นดังกล่าวมิได้หมายความว่าเป็หน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เท่านั้น ดังคำพูดของผู้แทนจาก

บ้านบางโรงที่ได้กล่าวไว้ว่า “...ถ้าเราไม่ช่วยเหลือกัน เราคงอยู่ไม่ได้ในสังคม
โลกาภิวัตน์...” คำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า จำเป็นที่จะต้องทำงานร่วมกัน
วันนี้เราคือคนที่แข็งแรง เพื่อนเราก็กี่แข็งแรง แต่วันใดถ้าเราแข็งแรง แต่คนอื่น
อ่อนแอหมด เราย่อมได้รับผลกระทบจากคนที่อ่อนแอ ฉะนั้น การทำงานที่มีความ
ร่วมมือจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเป็นอย่างมาก